

БА 59.889

С. НЕКРАШЭВІЧ

ЛЕМАНТАР

ДЗЯРЖАЎНАЕ ВYДАВЕНТВА БЕЛАРУСІ
МЕНСК

1925

БА 59.889

С. Некрашэвіч

44

ЛЕМАНТАР

БА 59.889

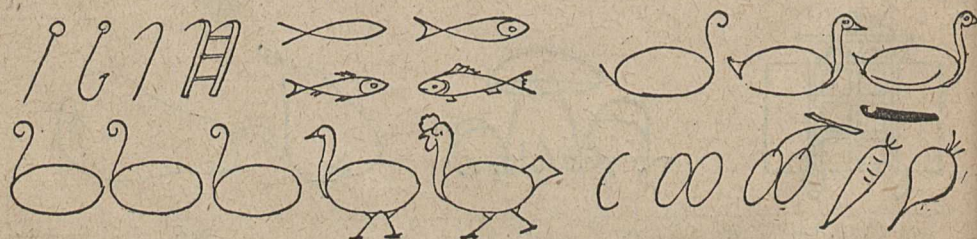
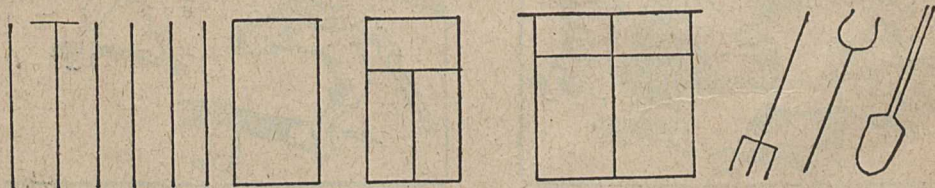
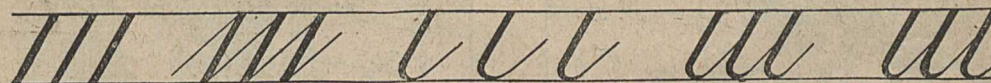
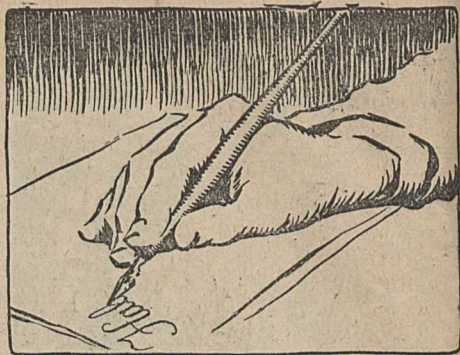
Бел. выданне
1924

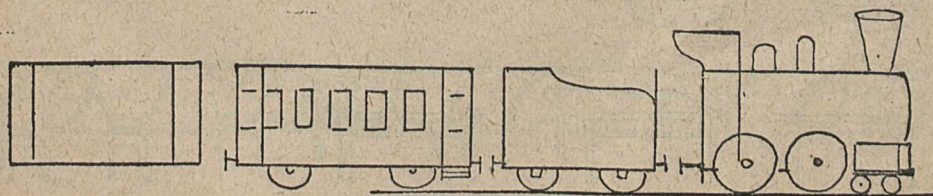
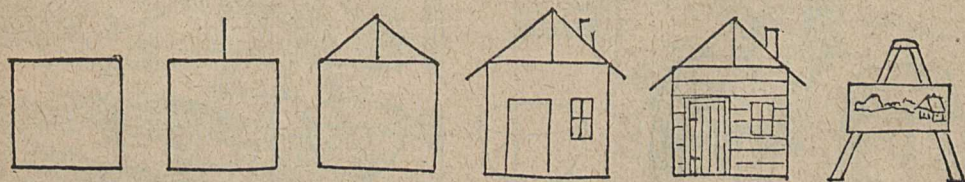
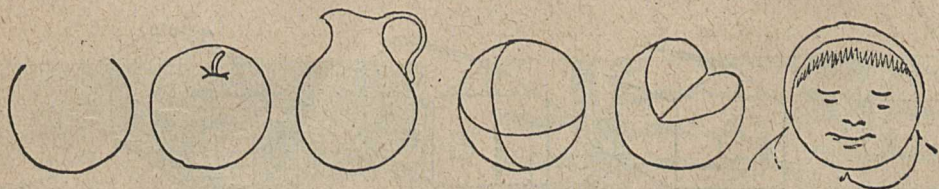
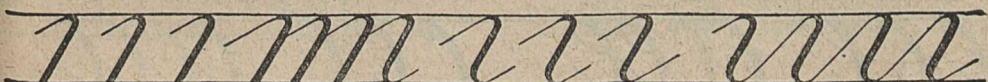
ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА
БЕЛАРУСІ — МЕНСК — 1925

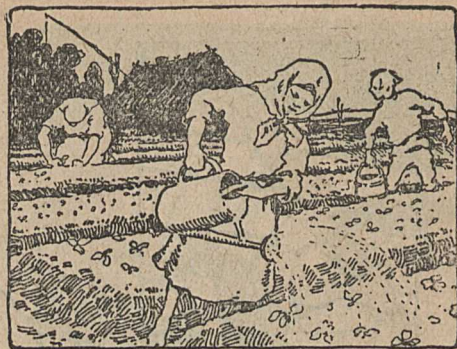

23.04.2009

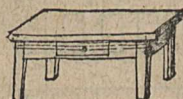
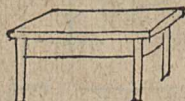
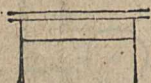
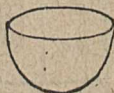
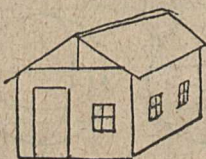
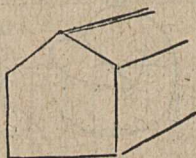
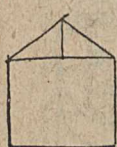

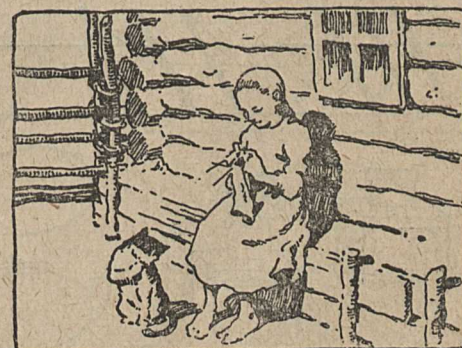
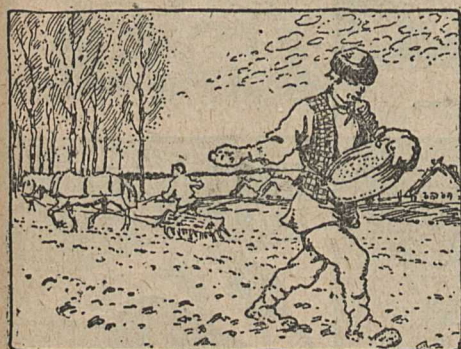

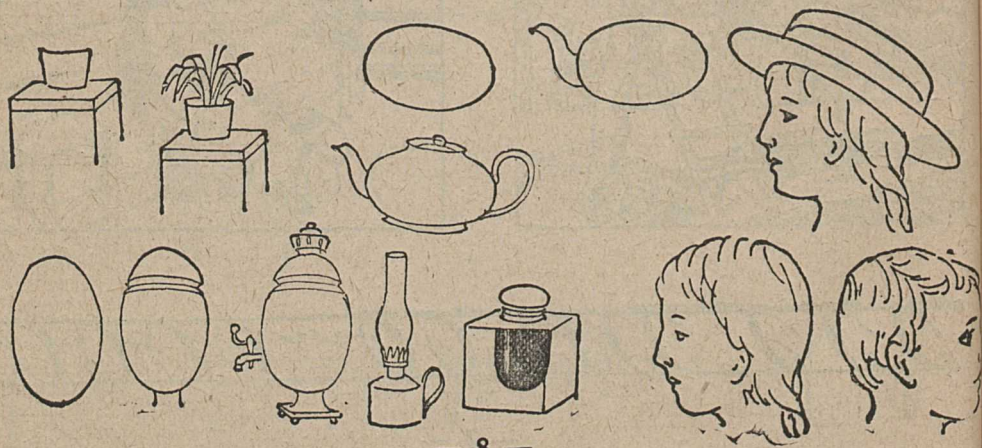
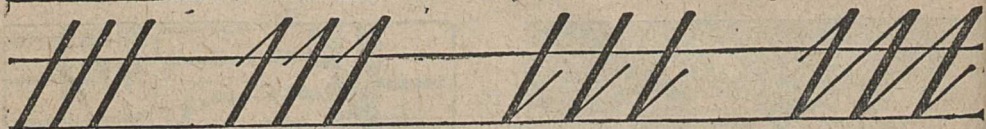
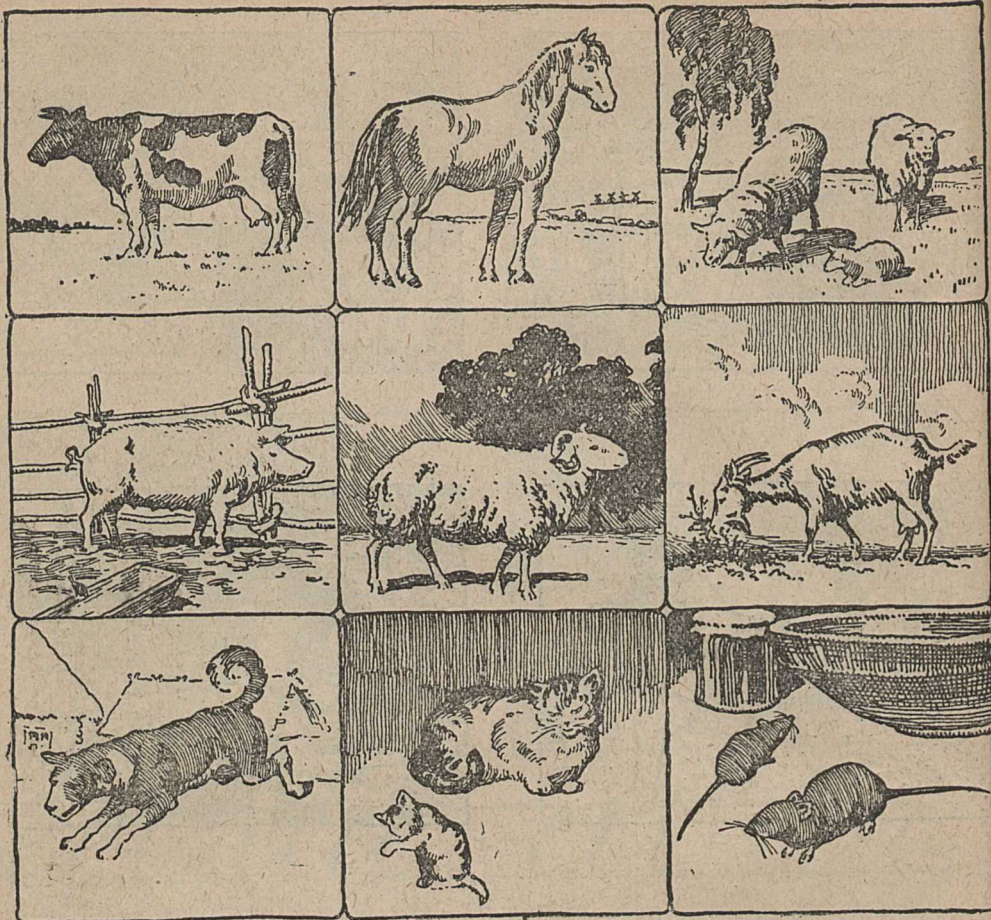

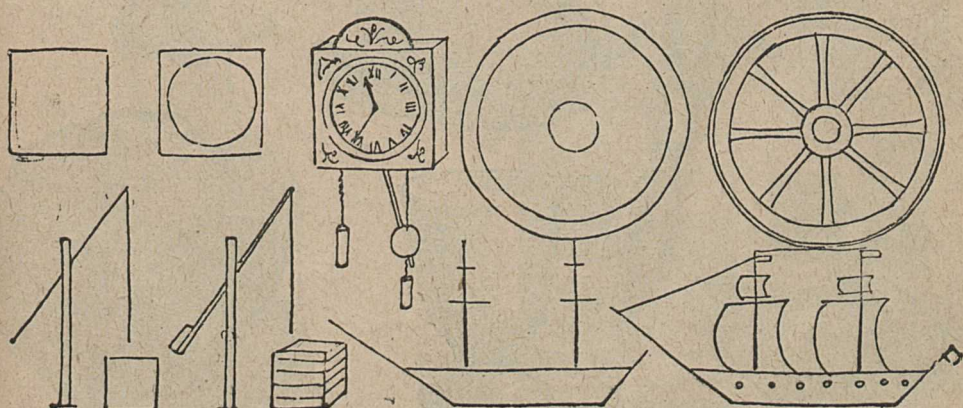
lll llll ccc cccc

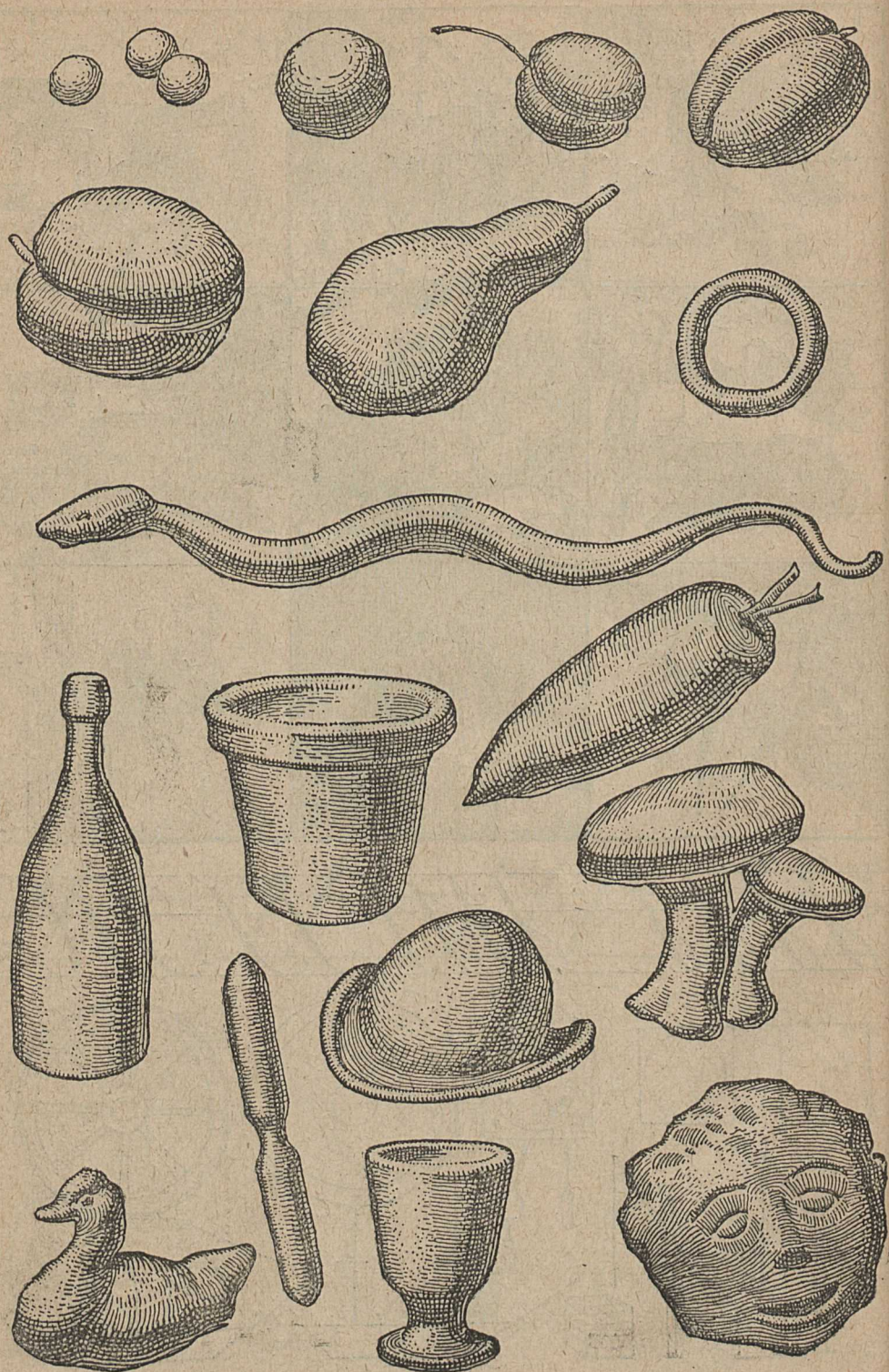

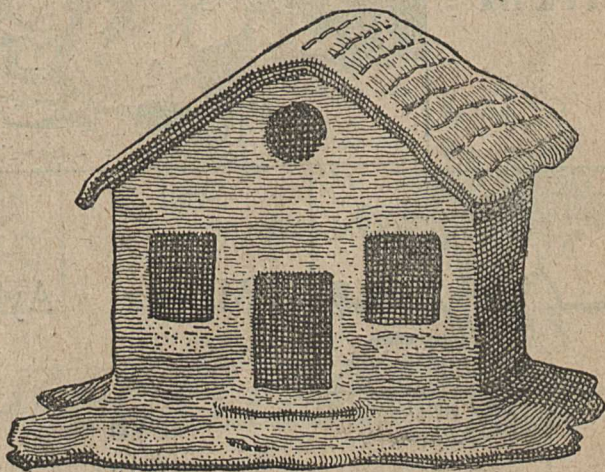
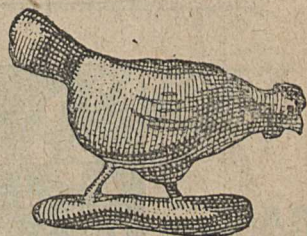
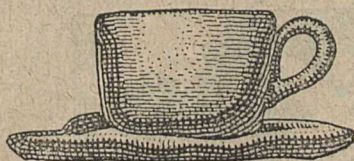
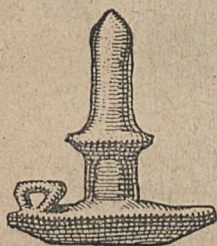
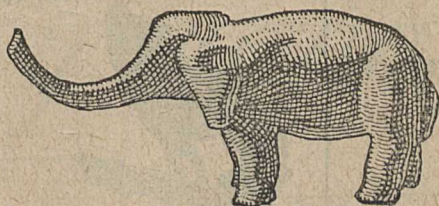
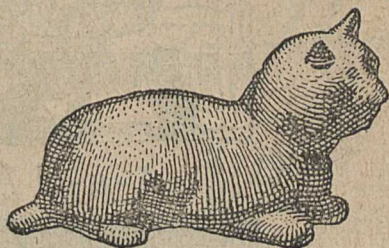
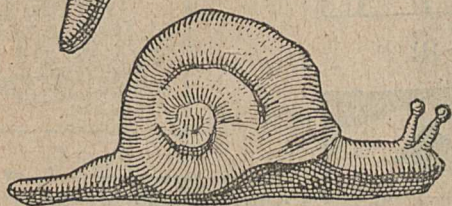
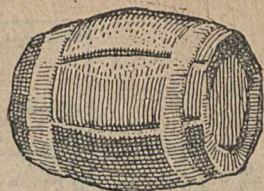
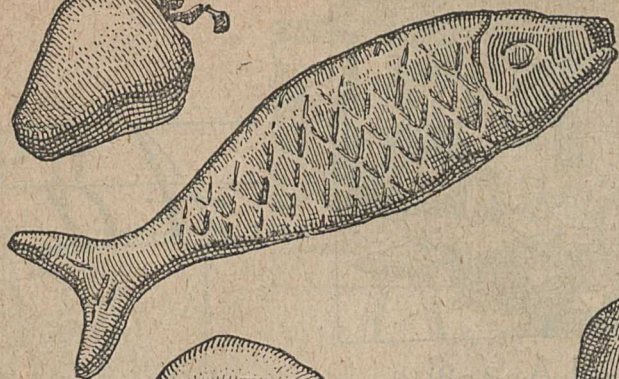

222 333 000 0000

Aa

A-a-a! A-a-a!

Aa

yy

Ay - y!

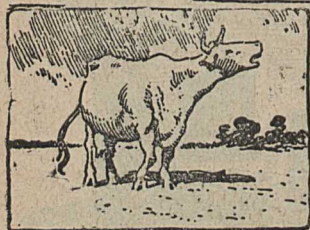
yy

Mm

Am!

Mm

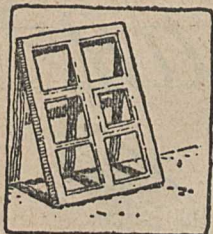
My!

Ma - ma Ay!

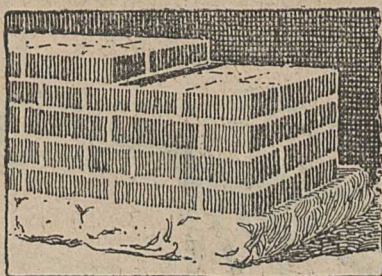
ya

mama

Р р

Рама

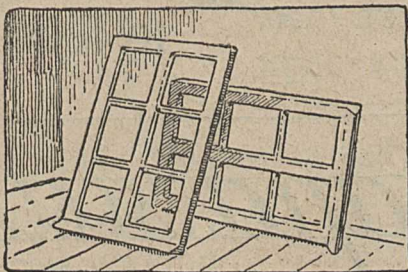
Мур
му - ра
му - ру
му - рам

а - ру
ра - ма
ра - му
ма - ра

Р р

рама, ару, мара

Ы ы

Рамы

*ы
рамы*

Ару

а - ру
а - ры

му - ры
ра - мы

у ма - мы ра - ма

у мамы рама

К к

Рак

К к

рак

рак	му-ка
ра-ка	ру-ка
ра-ку	мак
ра-кам	Ма-кар
ку-ку	ка-мар
ку-ры	рык
ку-ма	крык
ка-ра	крук

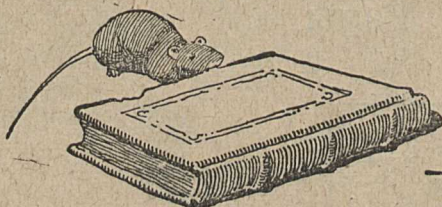
Ку-ку!

У Макара мак

Камары

Ш ш

Мыш

Ш ш

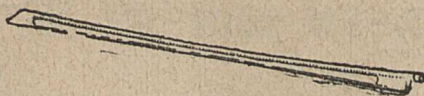
А кыш, ку-ры!
Кры-шу шыш-ку

мыш

мыш	мыш-ка
мы-шы	шыш-ка
ка-шу	шур-ка
ка-ша	кры-шу
шум	кра-шу

мышы, каша, крашу

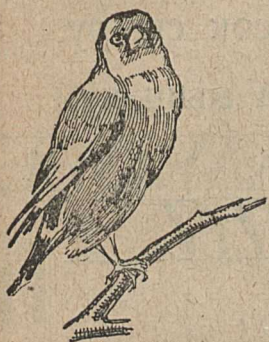
Сс

Смык

Сс

сук

а - са	кус
ка - са	сам
ра - са	мак
су - ша	смак
су - шы	смык
сук	мас - ка
сыр	крас - ка

Су-шу сы-ры. Ма-ма, а-са!
Су-шы крас-ку.
У ра-су сам ка-шу.

Урасу сам кашу

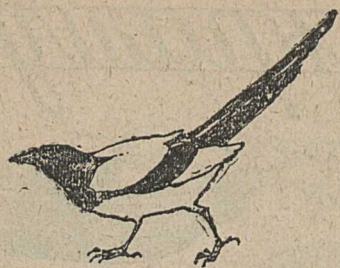
Оо

Само

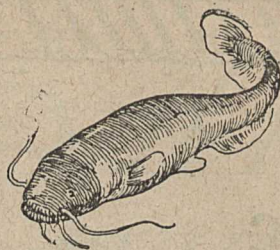
Оо

само

Сарока

мо - ра
ко - сы
са - ро - ка
рос

Сом

сок	кор - ка
зрок	ско - ра
крок	кош - ка
мок - ра	ку - сок
кос - ка	со - рам

Мак рос.

У ма - мы ку - сок сы - ру.

Кош - ка скок на мыш - ку.

сарока, мора

Лл

Кол

Лл
Кол

Ласка

ка - ла
ка - лу
ка - лы
ма - лы
лы - ка
са - ла
ма - ла

ма - ла - ко
ма - ло - ла
сма - ла
шко - ла
лас - ка
лыс - ка
ка - лыс - ка

Су - шу са - ло - му.

Лыс - ка ма - лы.

У ка - шы ма - ла са - ла.

Ма - ма ка - лы - ша

ка - лыс - ку.

Колас

мама калыша калыску

li

Li
ласі

Ласі

ка-сі ліс
сі-ла ліс-ка
ка-лі міс-ка
ку-лі ко-лік
ра-кі ка-ло-лі
ру-кі ка-ра-лі
мі-лы ка-сі-лі

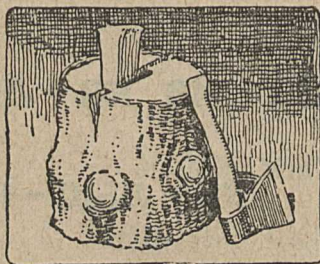

Клім. Мак-сім. Кір-маш. Кіс-лы сок. Мы
мы-лі ру-кі. Ма-ма, са-лі ка-шу. У Клі-ма

ма-ла сі-лы. Мак-сім і Мі-ко-ла ка-сі-лі, а
мы су-шы-лі. Міл-ка і Лыс-ка ру-шы-лі
лі-са.

Максім і Кім касіі

Н н

Н н
Кім

клін	на-сі-ла	сук-но
клі-на	нос	ка-рыс-на
клі-ну	сон	ма-лан-ка
ра-на	сын	млос-на
на-ры	Сы-мон	сны
шы-на	рос-на	крос-ны
ко-ні	нож-ка	
а-сі-на	нор-ка	

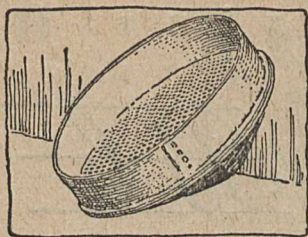
Са-ро-ка на су-ку. Сы-мо-на сы-ны. У нас
ма-ла мас-ла. Ку-лі-на кар-мі-ла сы-на. Ма-
ло-му Ра-ма-ну млос-на. Ко-ні нам ка-рыс-ны.

Коті нам карысны

Т т

Т т
кот

Сіта

кот	тут	ка-ры-та
ка-та	тук	кру-та
ка-ту	ток	рот
ка-ты	кут	крот
та-та	ку-ток	куст
ру-та	ка-ток	мост
там	ма-ток	ліст
так	та-ран	трус

Та-та на та-ку. У кут-ку стол. Наш кот сы-
ты. Мар-та ла-ві-ла ка-та. У нас тры ка-ты.
Міл-ка тры-ма-ла кост-ку. Ста-ры Та-рас
трос са-ло-му.

Ас-

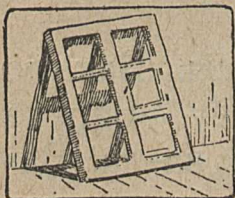
-от

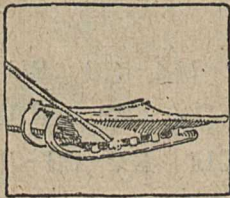
С-м

Мам-

Ра-а

-ані

Ко-і

М-шка

Марас трос са-ло-му

В в

Вусы

В в

вусы

во - ка

ву - сы

во - сы

мо - ва

ка - ва

ла - ва

ва - лы

вы - лі

ву - шы

ва - шы

ва - ры - ла

ру - ка - вы

вы - со - ка

ка - ва - лі

ка - ро - вы

вус

вам

вол

вар

Вар - ка

вак - но

та - вар

ка - ва - лак

кры - вы

квар - та

рва - ла

твар

На су - ку са - ва. У Ра - ма - на ву - сы. Вак - но
 вы - со - ка. Ма - ма ва - ры - ла ка - ву. Вар - ка
 мы - ла ва - ла - сы. Во - сы ку - са - лі ва - ла. Ва -
 шы ка - сі - лі ві - ку. Ва - ро - на наш - ла ка - ва -
 лак сы - ру. Вар - ка рва - ла ка - ро - вам тра - ву.

Варка рвала траву

П п

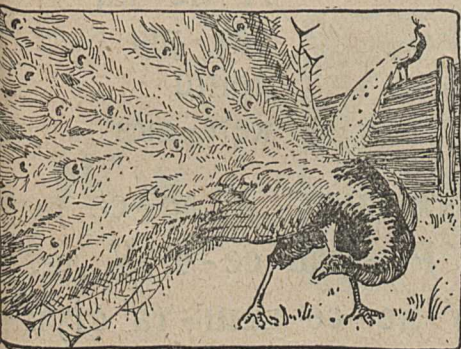
П п
сноп

Снапы

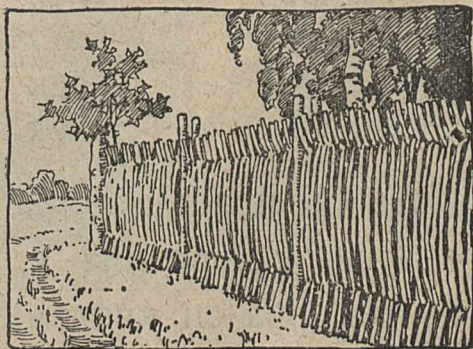
сноп	па-ло-сы	пар-кан
сна-па	ка-на-па	плот
сна-пу	ку-па	слуп
сна-пы	пук	куст
ла-пы	пыл	пал-ка
лі-па	пол	шап-ка
ка-па	па-лок	па-лат-ка
па-ва	Пі-ліп	ла-пат-ка
пі-ла	па-вук	Па-рас-ка
па-ра	пра-кос	шпар-ка
па-ро-ла	пра-нік	

Павук

Пава

Плот

Мы пі-са-лі. У па-ву-ка ла-пы. У кут-ку па кат-ку. Ка-ро-ва пі-ла па-мы-і. Па-на-са-вы а-ра-лі на па-пар. Па-та-пу ку-пі-лі шап-ку. Па-рас-ка па-мы-ла вок-ны.

Па-рас-ка і Па-нас па-лі-ва-лі ка-пус-ту.

На полі расію проса

Ее

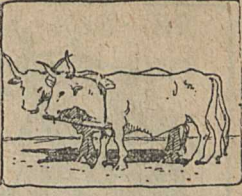
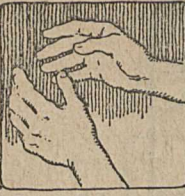
ЕЕе
еи

Елі

ем	пе-на	мер-ка
е-ла	ве-ка	сер-ка
се-ла	ма-е	ве-рас
се-на	шы-е	не-рат
ме-ла	а-лѐ	ве-нік
ме-ра	лес	А-ле-на
Ве-ра	мел	вет-ры
ме-на	сек	лепш
ле-та	век	кеп-ска

На е-лі шыш-кі. Мы е-лі сыр. У ле-се рос
ве-рас. Ве-ра шы-е, а Ра-ман се-е. У лет-
ку мы рва-лі квет-кі. У ле-се неш-та стук-
ну-ла. Вет-рык ве-е нам у твар.

Ве́ра рва́ла кветкі

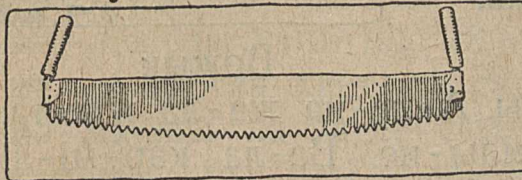
Бу - ы

Л - с

Вуш -

Рук -

- алы

- іла

Ла - а

Вос -

Пн -

Тру -

Ка - ов -

Ко - а -

Жж

Ж ж

жне

Жне

жы - ла

жа - ла

са - жа

ро - жа

ры - жы

ме - жы

ву - жы

жу - кі

вуж

нож

жар

жыр

жур

жне

ра - жок

лу - жы - на

жу - ра - ві - ны

жа - ва - ра - нак

жор - ны

жа - лас - на

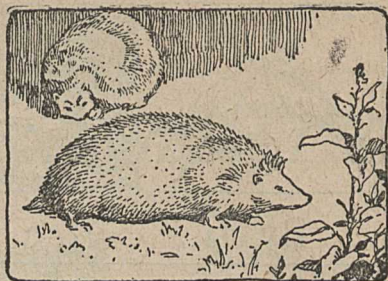
жва - вы

кры - жы

жар - ства

У ко-мі-не
са-жа.

Жук

Вожык

Пры лу-жы-не ву-жы. А-ле-на жа-ла жы-та.
Жы-та ма-ло-лі у млы-не. Ва-ла кар-мі-лі
му-рож-ным се-нам. Вер-ка наш-ла но-вы
нож. У нас жы-лі во-жы-кі. Во-жы-кі ла-
ві-лі мы-шак.

Прышло лёта. Мама жне
жыта, а мы носім снапы.
Нам вёсела.

Зз

ка-за
ла-за
зі-ма
ле-зу

Звон

Ззз
звон

за-ра

зо-ла-та

му-зы-ка жа-ле-за

па-зу-ры за-ма-за-лі

воз раз

зык злы

ма - роз
ро - зум
каз - ка

зор - ка
за - ран - ка
раз - лу - ка

пры - каз - ка
ры - зы - кант

Ка - за па - лез - ла на ла - зу.
Та - та з Па - на - сам ка - ва - лі
жа - лез - ны саш - нік. Зі - ма за -
ма - ро - зі - ла квет - кі. Зо - сі - на
ма - ма жы - ла за ле - сам. Змро -
кам мы пры - шлі з ле - су. Ма -
ма рас - ка - за - ла нам каз - ку.

Вазон

Мыш - ка ка - па - ла нор - ку.
Кот - ка зла - ві - ла мыш - ку.
Шка - да мыш - кі.

Мурза злы, але разумны

Дд

*Дд д
дровы*

Дровы

ва-да	лад
ва-ду	суд
і-ду	дар
са-ды	дол
да-мы	на-род
ку-ды	ра-док
ду-жы	су-сед
ра-да	ду-дар
па-ра-да	дар-ма
Да-ні-ла	дум-кі
да-ры-ла	дур-ны
да-лі-на	від-на
ма-ла-ды	дош-ка
дым	дно
дом	двор
сад	дрот

Дудар

дро-вы
зго-да
шко-да
гра-ма-да
шка-да-ва-ла

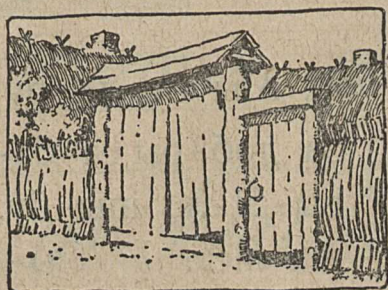
І-ду па ле-се. У да-лі-не ка-ма-ры. Да нас
пры-шлі ду-да-ры. У су-се-да но-вы дом.
Ма-ма паш-ка-да-ва-ла А-гат-ку. У нас за
два-ром ма-ла-ды са-док.

Дразды.

У садку жылі дразды. Мы ім з дошак зла-
жылі дамок і павесілі на ліпу. Дразды елі
мошак. Мы ім прыносілі крошкі ад сыру. У
нашым дамку дразды пражылі аж да восені.

У сєрадѣ Адам і Данила сєкли
 дровы, а мы з татом вазили да
 дому. Дровы мы складали над
 павѣтню.

Б б

Б б
 брама

Брама

ба - ба	бы - лі	лоб
ба - бу	бо - са	боб
ба - бы	бе - лы	аб - рус
зу - бы	ра - бі - на	ба - ран
шы - ба	са - ба - ка	бі - зун
ры - ба	бу - ра - кі	бок
жа - ба	за - ба - ва	бык
бу - ра	Бе - ла - ру - сы	зуб

Бусел

Ма-ма ва-ры-ла боб. Мы бе-ла-ру-сы. Мур-
за доб-ры са-ба-ка. Бу-ра
вы-бі-ла шы-бу. Брат пі-
ша ліст. У Сы-мо-на ба-
ле-лі зу-бы. Бра-ма зроб-
ле-на з до шак. Ры-ба-кі
ла-ві-лі ры-бу. Бус-лы зла-
ві-лі жа-бу.

Барсук

У нас пад вак-ном рас-ла
ра-бі-на. На лі рос дуб.
На ду-бе бы-лі жа-лу-ды.
Праш-ло лета. Жа-лу-ды
а-па-да-лі з ду-ба. Прыш-
лі ка-ба-ны, ста-лі пад ду-
бам і е-лі жа-лу-ды.

ка-а -аба зу-ы рыб-

бел-а -аран саба-а ба-ана

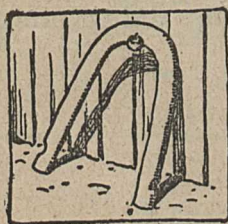
Бура выбіла шыбу

Г г

Г г
грыбы

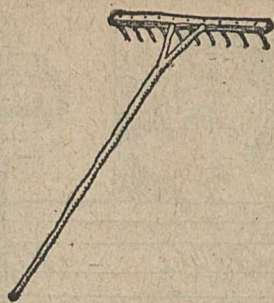
Гры - бы

Ду - га

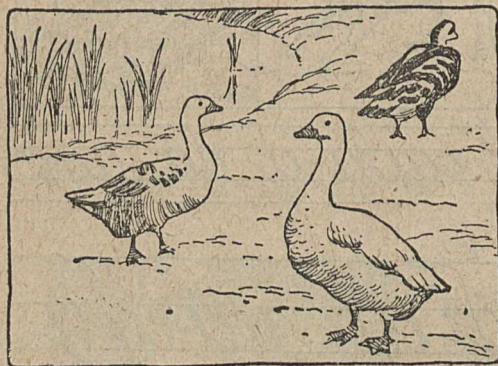
ду - гі гу - бы ро - гі да - ра - гі
ду - гу на - га го - ні год
га - ра ва - га гу - лі рог
гу - сі но - гі га - ла - ва гус - ка

гор-ка го-луб
гум-но бе-раг
гол-ка га-род
Ры-гор грыб
за-гон гром
го-лас глум

Граб-лі

ста-гі
га-рот-ны
глы-бо-кі
гры-мо-ты
га-вор-ка
гас-па-дар

Белы галубок. За га-
рамі gryмоты. Гусі
селі на загон. Агата
згубіла голку. У лесе
рагатала сава. Мама
прышыла мне гузік.
У лесе мы голасна
гукалі. Агата знашла
белага грыба.

Грыбы.

У нашым лесе расло многа суравежак. Былі там і падасінавікі, але мала. Суравежак мы набралі два кошыкі. Агатка нават знашла аднаго баравіка. Грыбы мы варым, смажым і сушым.

Прыказка.

Сыты галоднаму не спагадае.

Нашыі Гыгору боты. Прымервае
Гыгор боты ды кажа: „Нага
зашырока!“ А матка адказвае:
„Не нага зашырока, а боты
завузнi!“

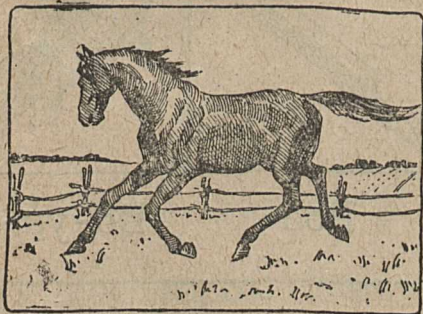

б б
кавал

б

конь
куль
руль
лень
пень
соль
боль

стол стол
вугал вугал

Конь

лось	буль-ба
вось	Воль-ка
а-гонь	Ан-тось
кі-сель	песь-ні
Ва-сіль	Га-нуль-ка
ка-валь	Ма-рыль-ка
ка-мень	Бе-ла-русь
стань	столь
згінь	скрозь
да-лонь	на-столь-нік
	род-нень-кі

Каваль куде сашнік. Ганулька гнала гусі. У се-
раду мама варыла кісель і бульбу. Васіль і
Антоська разлажылі агонь. На выган выбег
малады конь. У малога Зьмітрака на назе
болька. Антось і Васіль адпілавалі дубовы
камель. Беларусь наша старонка.

Зіма.

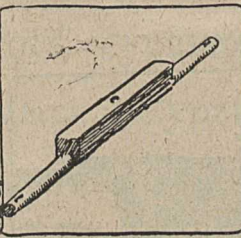
Посьле восені наступіла зіма. Прышлі маразы.
Замерзла вада. Нападала многа сьнегу. Са
сьнегу мы зрабілі бабу. Нам было вельмі
весела.

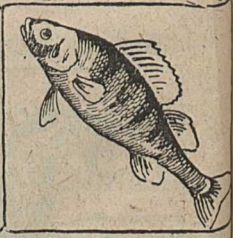
Ро-і

Ло-ь

Вос-

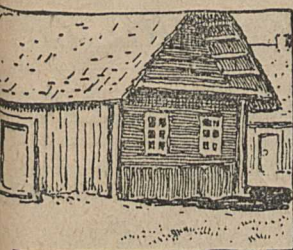
Во-ун-

Каваль куде сашнік

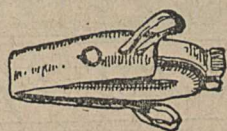
Хх

Х х
настух

мех не-хта
мох хма-ра
сох хунт

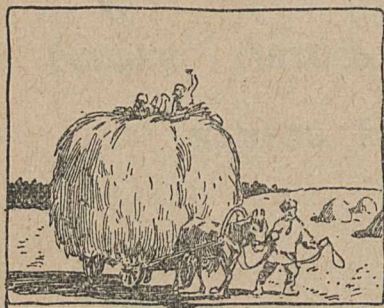

ха-та	ход	хут-ка	ха-мут
хі-ба	дух	Хім-ка	ду-ха-та
му-ха	хор	хо-ра-ша	рах-ма-ны
су-хі	тхор	ху-до-ба	па-лах-лі-вы
са-ха	хто	хва-ро-ба	хуст-ка

На небе хмары. У норах мышы. За хлевам
у нас гарох. Наш конь рахманы. Мы злавілі
тхара. Лось палахлівы зьвер. У мех насыпалі
гароху. Павук большы за муху.

Хімка.

Казала мама: „Хімка, апрані кажушок, бо хо-
ладна!“ Хімка была непаслушліва. Выбегла на
двор без кажушка. Не паслухала Хімка мамы,
а праз два дні была хвора.

Прышло лета. Мы з
Хведарам насілі се-
на. Праз два дні се-
на высахла. Сухое се-
на мы зграбалі, клалі на воз і ва-
зілі да дому.

Яя

Яя
хвоя

Хвоя

Шыя

я-ма

ля-ля

я-на

во-ля

я-кі

до-ля

я-ны

ку-ля

і-мя

ду-ля

ся - ло

яб - лык

мя - та

віш - ня

я - ры - на

хво - я

я - га - да

бя - роз - ка

яс - на

Пят - русь

яр - мо

шлях

яг - ня

клям - ка

ям - ка

лазь - ня

я - зык

песь - ня

мя - са

нянь - ка

У мяне была лялька. У вас добрая ярына. Мы рвалі яблыкі. Кепская твая доля. Па шляху расьлі бярозкі.

„Куды ты, Пятрусь?“ „Я у лес іду. Там нашыя коні“. „А хіба табе ня страшна. Там-жа баба-яга!“ „Малы ты, Якуб, і розуму маеш мала: ніякай бабы-ягі няма“.

У яблыках злавілі малога Янку. Янка ім і кажа: „Я-ж вам сваяк“. А яму адказалі: „Дык ты-ж сваяк нам, а ня нашым яблыкам“, і адабралі ад яго яблыкі. У дому матка насварылася на Янку.

Прыказка: Як дбаеш, так і маеш.

Загадка: Сярод поля капыток.

Алесь з Анкам ішли па мя-
жы. З аднаго боку рос яг-
мень, а з другога жыта.

Паміж жытам пражыдаліся сінен-
ня васільні. Алесь з Анкам рвалі ва-
сільні, а дома плялі з іх вянкі.

Цц

Цц
палец

па-лец
паль-цы
паль-ца
ца-пы
ца-на
ца-ца
це-ла
ці-ха
ма-ці
се-ці
ці-хі
це-ні
ву-лі-ца
су-ні-ца
ра-ні-ца
па-лі-ца

Лі-сі-ца

выць
мыць
даць
біць
шыць
па-шыць
гось-ці
кось-ці
есь-ці
несь-ці

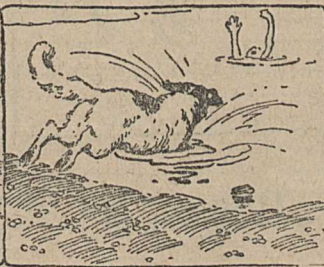
ку-пец
цу-кер
цы-ган
па-цук
по-куць
баць-ка
ка-сіць
пра-сіць
пра-ца
плесь-ці
кра-вец
зар-ні-ца
цы-ган-ка
гась-ці-нец
мы-ец-ца
кру-ціц-ца

Маці дала
Цімоху цацу.
Госьці селі на

покуці. Старац просіць хлеба. Сабацы далі
костку. Хлопцы малацілі пшаніцу. У нашым
лесе расьце яловец. Кацярына брала ваду з
крыніцы. Кот мыецца лапкамі. Па вуліцы гналі
скаціну. У крыніцы вада не замуціцца. Ці цот,
ці лішка?

Вясна.

У сакавіну прыйшла вясна. Сон-
ца зганяе апошні сьнег. На вулі-
цах бяжыць вада. На нургане
патрохі абсыхае зямля. Ськора
зацвіце першая кветка — нур-
сел.

Ў ў

Ў ў
леў

леў
меў
сеў
жыў
быў
жаў
даў
кроў
хлеў

ваў - кі
жоў - ты
Саў - ка
воў - на
жаў - на
паў - зе
да - лоў
да - ваў
да - моў

Воўк

ка - роў - ка
га - тоў - ка
га - лоў - ка
ко - наў - ка

каў - нер
саў - сім
праў - да
крыў - да

хлеў
плеў - ка
смоўж
ўжо

ў по - лі

ў ле - се

Саў-ка на-сек дроў. Кра-вец пры-шыў каў-нер. Даў-но ўжо тое бы-ло. Ваў-кі сха-пі-лі аў-цу. На не-ба ўзыш-ло сон-ца. Не га-ні ка-ня дуб-цом, а га-ні аў-сом. У Аў-сея на паль-цы кроў. Воўк з я-лоў-ца вы-бя-га-е, ад-ка-ціў-шы сі-вы хіб.

Ліс і крот.

Пытаў ліс у крата: „Нашто ты капаеш, браток, такія вузкія норы?“ „На тое, каб ты да мяне ў госьці ня прышоў“, адказаў крот.

Прыказка.

На воўка памоўка.

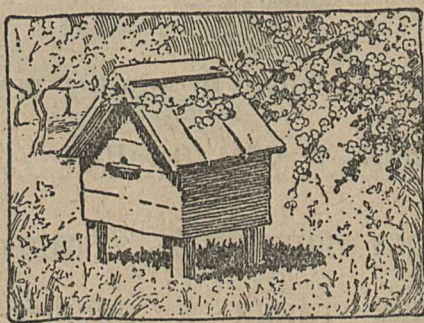
Загадкі:

Каля ямы ўсе з кіямі. (Міска).

Пабеглі ў лясок, задраўшы насок. (Сані).

Нурім віў вярочну. Сказаў, як звяз-
заў. Воўна ногі нормяць. Кароў-
кі вярнуліся з пашы дамоў; іх за-
гналі ў хлеў. Рыгор сеў на лаўну.
Мы доўга плылі ў бурным моры.

Ий

Ий
вудей

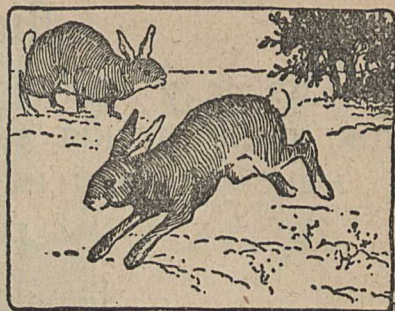
Вудей

гай—у gai
край—у краі
ой

рой
лой
мой

мый
шый
вый

гай
ай
вей

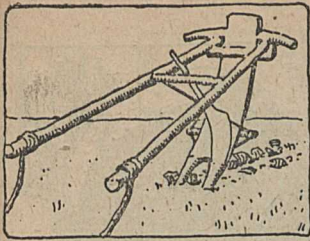
сей	рой	
дуй	строй	
той	строй - на	
стой	вай - на	
свой	стай - ня	
твой	жа - лей - ка	зай - цы
рай	ся - мей - ка	лей - ка
край	ка - пей - ка	трой - ка
клей	лі - ней - ка	сой - ка
ву - лей	бай - ка	хвой - ка

На хвойцы вісеў вулей. Тата! Пашый мне новыя боты. Мы злавiлі рой. Мама сказала мне байку. Няхай живе наш родны край, Беларусь!

Ай-ай, вось табе й месяц май!

Каню сена дай, а сам на печ уцякай.

Прыказкі: Перш папрацуй, а тады й патанцуй. Якая пташка, такая й песня. Прапала кароўка, няхай прападае й вяроўка. Насіў воўк—панясьлі й воўка.

Са - а

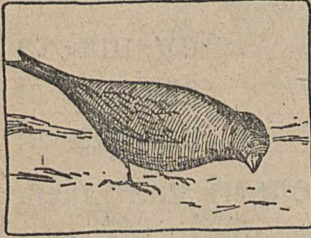
Му - а

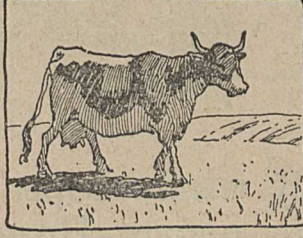
Лей - а

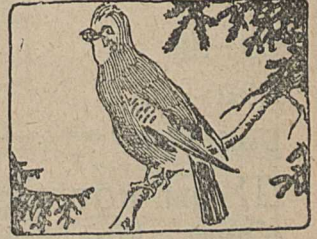
- гада

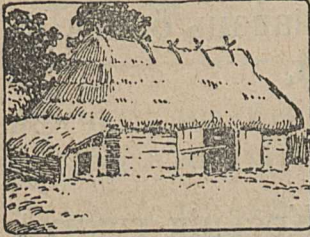
В - ра - ей

Ка - ро - ка

Со - ка

Хл - ў

*Наш родны край -
Беларусь.*

Э э

*Э э
арэ*

Арэ

гэ - та

бэ - ра

шэ - ры

цэ - ны

цэ - лы

рэ - ха

рэ - жа

га - зэ - та

а - рэх

цэ - бар

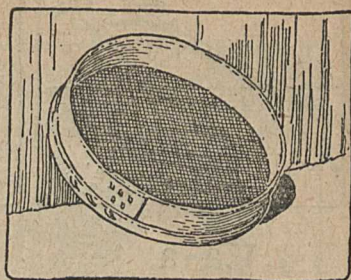
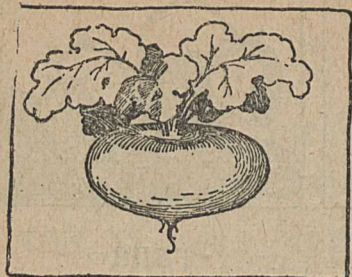
трэ - ба

па - трэ - ба

грэх

грэш - ны

жэрд - ка

рэ - па
цэп
рэш - та

рэд - кі
рэ - заць

рэ - ша - та
зга - рэ - лі
на - грэ - лі

Шэры кот злавіў мыш. Бэры вельмі салодкія.
Каля лавы стаіць цэбар. Праз канаву перакі-
нулі жэрдку. У гэтым гаду згарэлі арэхі. У
лесе адгукнулася рэха. Трэба шанаваць бацькоў.
У нас шмат курэй.

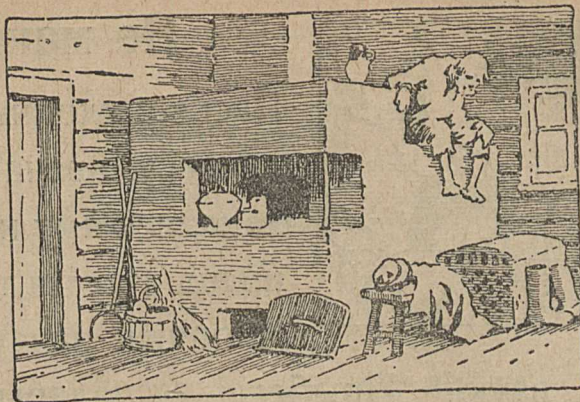
Рэха.

Косьцік з бацькам пашлі ў лес. Косьцік гукнуў:
„Эх!“ і ў лесе адгукнулася: „Эх!“, Косьцік:
„Эгэ!“ і ў лесе: „Эгэ!“ — „Хто гэта там гаво-
рыць?“ спытаўся Косьцік у бацькі. А бацька
адказвае: „Там нікога няма; гэта рэха.“

Прыказкі. Як гукнеш, так і адгукнецца. Наш
Андрэй за ўсіх мудрэй.

*Гэй, вы, коні, гэй, малыя! Што
заснулі? Вегалей! Гэй жа бегам,
залатая, вурчашчэся жывей!*

Ч ч

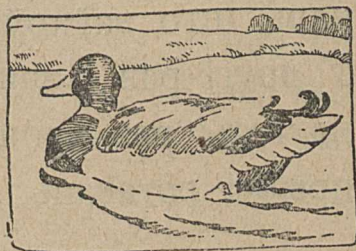

ч ч
печ

Печ

час-та
чэр-ві
руч-ка
чут-ка

во-чы	но-чы	чор-ны	чап-ля	кач-ка
гу-бы	чу-жы	час	аб-руч	смач-на
чу-лі	ку-ча	чыс-та	шчы-ра	чэсьць
са-чы	лыч	чар-ка	брыч-ка	сароч-ка
ноч	чад	воч-ка	шчась-це	шча-бе-ча

Пад карчом мы бачылі гада. Чубатая курачка
зьнесла яйцо. Сабака прысачыў тхара. Тата
возіць ячмень. Качка схавалася ў чарот. На
бочку нагналі абруч. Нас частавалі смачнымі
стравамі. Гэты чалавек шчыра працуе. Вучням
задалі задачы.

Прыказкі. На печы добрыя рэчы.
Чым багаты, тым і рады.

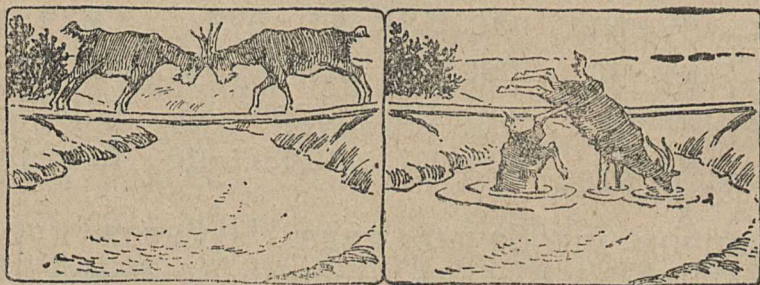
Загадка. У маленькім гаршчочку каша смач-
ненькая.

Не мані.

Пасьвіў хлопчык каля лесу авечак. Захацелася яму настрашыць гаспадароў. Хлопчык зачаў кры-

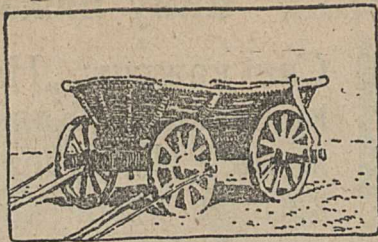
чаць: „Ваўкі, ваўкі!“ Прыбеглі гаспадары і ба-чаць, што ваўкоў няма. А хлопчык сьмяецца. У другі раз і запраўды прыбеглі ваўкі. Колькі на гэты раз хлопчык ня крычаў, але ніхто ня прыбег ратаваць, і ваўкі перадушылі ўсіх чыста авечак.

Два козьлікі.

Праз няглыбокі раўчачок была перакінута кладка. Пасярод яе спаткаліся два козьлікі. Ні той, ні другі не хацелі саступіць з дарогі. Яны пачалі букацца. Букаліся, букаліся ды абодва й паляцелі ў ваду.

Её

Еёё

калёсы

ён
лён
лёд
мёд
нёс
сё-мы
ёў-ня
вёд-ры

ка-лё-сы
жы-вё-ла
вя-сё-лы
ка-зёл
а-сёл
а-вёс
вёс-ка
зёр-ны

Пёт-ра
цёл-ка
Нё-ман
цёт-ка
лёг-ка
ём-ка
клён

Пчолы носяць мёд. З агнём кепскія жарты. Асёл падобны да каня. Пётра пасеяў лён. Майму брату пашоў сёмы год. Куры клявалі зёрны. У ёўні сушаць жыта. Цётка привезла мне гасьцінца. За нашай вёскай хваёвы лес: ён заўсёды зялёны.

Загадка. У сямёх кажухох і то мерзьне.
(Цыбуля).

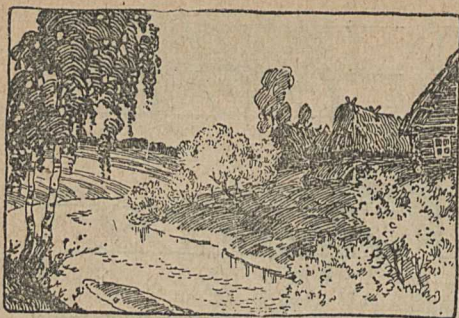
Дагадлівы.

Прысьнілася аднаму хлопчыку каша. Вельмі захацелася зьесьці яе, але лыжкі ня было. У другі раз лёг ён з лыжкаю, але кашы ня было.

Каму цяжэй?

Сані кажуць: „Нам узімку цяжка!“ Калёсы кажуць: „Нам улетку цяжка!“ А конь кажа: „А мне і ўлетку і ўзімку цяжка“.

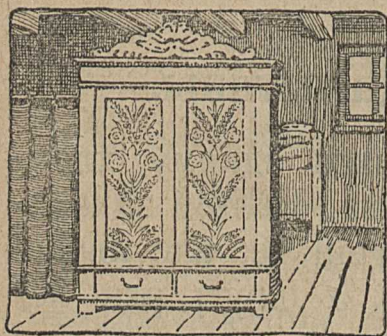

Наша вёсна стаіць наля Нёмны
Нёман вельмі прыгожая рака.
Яна цягэ між узгоркаў і далін.
Улетку мы купаемся у Нёмні і
ловім рыбу.

Ф ф

Ф ф
футра

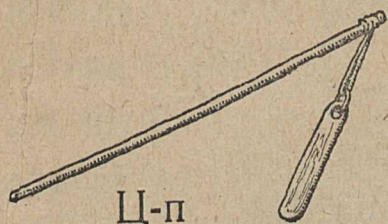
Ша-фа

фут-ра	фран-цуз
фар-ба	шув-ля-да
коф-та	фэст
ку-фар	штраф
фур-ман	фор-ма
фар-тух	фал-да
Марыля пашыла муфту і	
фартух. Сталяр зрабіў ку-	
фар. У нас на Пакровы фэст.	
Флёрык працуе на фабрыцы.	

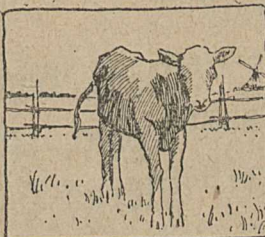
У школе.

Фэлька прышоў у школу. Далі першы званок. У клясу вайшоў настаўнік. Фэлька чытаў, пісаў і развязваў задачы. Фэлька вельмі добра слухаў настаўніка. Настаўнік пахваліў Фэльку.

Ц-п

Чар-а

-яля

-ар-ух

У Францыі многа фабрыкаў.

Ю ю

Ю ю

Ю-зя

Зя-зю-ля

да-ю

Зя-зю-ля

юш-ка

Паў-люк

мы-ю

ка-люч-ка

Юр-ка

ма-лю-нак

ра-ю

ма-ю

люль-ка

ключ

шы-ю

сю-ды

цюць-ка

люст-ра

чу-ю

ка-ню-шы-на

кап-цюр

лю-ты

Я читаю. Юзя сьпыває вясёлую песьню. Паўлюк мае капялюш. Малы Юрка гуляе з люстрам. Бацька зрабіў люльку. Нашы пасеялі канюшыну. Я люблю слухаць казкі. Ураньні кукавала зязюлька.

Прыказка. Усюды добра, а дома ляпей.

Загадка. Еду, еду—ні дарогі, ні сьледу; сухім паганяю, на сьмерць паглядаю. (Човен).

*
* *
*

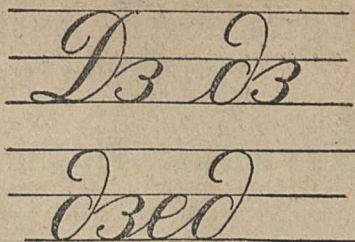
Баю, баю баечку,
Граю, граю граечку.
Лёгка байкі баюцца,
Лёгка грайкі граюцца
Каля роднай матанькі,
Каля роднай хатанькі.

*Цёплы вечар. Ціха ўсюды, хмар-
ки заход тую заслаі тоннім ва-
танюцам. Сьлянуць хмаркі ў паза-
лоце, як агнём палаюць. За гарою
ціха, ціха песьні заміраюць.*

Дз дз

Дзед

дзя-ды

дзя-га

дзя-жа

дзе-ля

дзі-ва

дзі-кі

дзе-ці

дзын

дзе

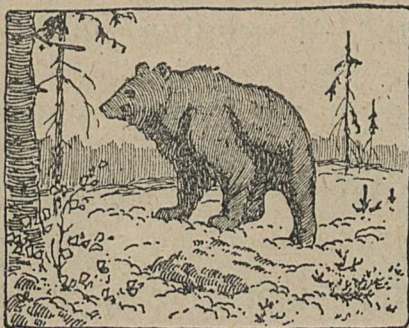
дзень

ты-дзень

а-дзін

Дзю-ба

Мядзьведзь

дзя-куй

ся-дзі

вя-дзі

гля-дзі

дзе-сяць

дзьве-ры

дзё-гаць

ня-дзе-ля

ва-дзі-ца

дзы-ба-ты

дзядзь-ка

дзя-лян-ка

У дзеда сівая барада. Дзеці гулялі ў садзе
Дзяўчына прадзе новую кудзелю. Дзядзька
купіў новую дзягу. Тыдзень мае ў сабе сем
дзён. Тата пасадзіў каля хаты грушку. Пры
спатканьні мы кажам: „Дзень добры!“

Прыказка. Вялікае дзіва, што карова чорна,
а малако сіва.

Загадкі. Поўна бочачка віна, нідзе дзірачкі
няма. (Яйцо).

Поўна бочачка
ка круп, а на
версе струп.
(Макаўка).

Дзіцячыя акуляры.

Кажа Янка да бабуні: „Бабуня! купі мне акуляры. Я таксама хачу чытаць кнігі.“ „Добра,“ адказвае яму бабуня, „я куплю табе акуляры, толькі дзіцячыя“—і купіла ўнуку лемантар.

Прыказка. Дзіця ня плача, маці не разумее.

Жарт. „Ціт, Ціт! Ідзі малаціцы!“ „Жывот баліцы!“

„Ціт, Ціт! Ідзі кісель есьці!“ „А дзе мая вялікая ложка?“

Дж Дж

Дж Дж
Дж Дж

Мажджэр.

дождж
даж - джы
бу - джу
ва - джу

ся - джу
гля - джу
ха - джу
дрож - джы

барж - джэй
браж - джаць
са - джа - ны
раз - на - джа - ны

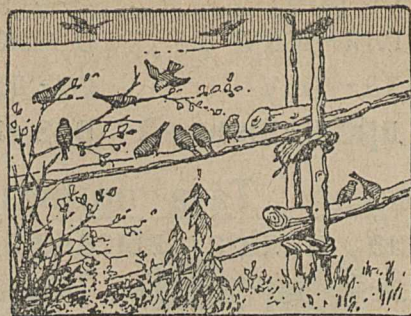
Пчала кусае джалам. Тата прывёз з мястэчка
дрожджы. Наша вуліца высаджана вербамі.
Баржджэй хадзем да хаты, бо зараз будзе
дождж. Я што дня буджу свайго меншага бра-
та. На градах пасаджана рассада. Я ня крыў-
джу нікога. Касец наладжвае касу. Я ў нядзелю
пайду ў поле й пагляджу на ўраджай.

Прыказка: Не ўважай на ўраджай, а жыта сей.

Летні дожджык.

Хмары аблажылі неба з усіх бакоў. Грыміць
гром; бліскае маланка. Дождж лье, як з вядра.
Я сяджу каля вакна і гляджу, як на вуліцы
раўчакамі бяжыць вада. Скора дожджык пера-
стане, і на небе выгляне яснае сонейка. Усё за-
зелянее, і ў садку весела зашчабечуць птушкі

п'яўка

п'яўка

ве-раб'і

б'ю

пер'я

п'ю

аб'ед-кі

сям'я

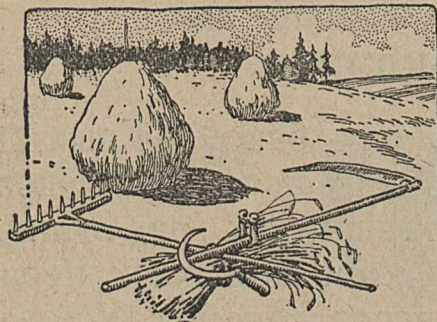
зв'яр'ё

аб'е-хаць

ад'-езд

Чэрві аб'елі лісьце. Ён аб'ехаў цэлы сьвет.
П'яўка ўпілася ў цела. Па лесе цягаецца зв'яр'
р'ё. Я п'ю гарбату. На Юр'я выганяюць у поле
скаціну. На стала засталіся адны аб'едкі.

Стрэльба.

„А што, брат, ці добра
б'е твая новая стрэльба?“

„Вельмі добра! Учора з
лаліцы ўпала і пяць
гаршчкоў разьбіла.“

Посьле лемантара. Сярод дзетак і живёлін.

Мае забавы.

Па даліне, па лужочку
Езьдзіць я люблю.
Я з дубовага кіёчка
Коніка зраблю.

Гайда, гайда, буланенькі,
Аж у цёмны бор!
І ляціць кіёк мой ценькі,
Проста, як віхор.

Аж дрыжыць, шуміць зямліца,
А я скок і скок.
А са мною весяліцца
Жучка, мой дружок.

Настаўніца.

Пытаецца мама ў Янука: „А што, Янук, спадабалася табе твая новая настаўніца?“

— „Ды яна, мамачка, нішто сабе, добрая. Але мусіць мала вучылася, бо аб усім мяне пытаецца.“

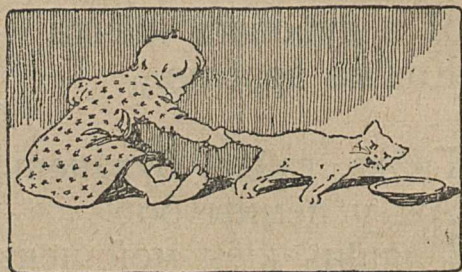
Пытаньне: Аб чым пытаўся ў вас настаўнік.

Дарожка.

Кую, кую ножку,
Паеду ў дарожку,
Дарожка крывая,
Кабылка малая.

Пытаньне: Каму гэтак кажуць?

Каток сам цягне.

Кажа маці да Ганулькі:

— Ганулька, нашто ты цягнеш катка
за хвосьцік, гэта-ж яму баліць!

— Я, мамачка, не цягну, а толькі тры-
маю за хвосьцік, а каток сам цягне.

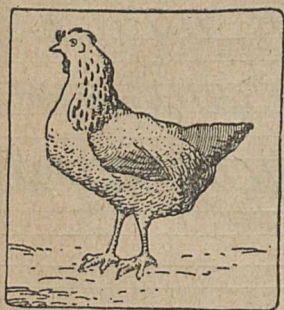
Маленькая песня.

А-а, а, а, люлькі!
Пашоў кот у дулькі,
Памарозіў лапкі,
Узьлез на палаткі;
Сталі лапкі грэцца,
Недзе катку дзецца.

Палячы ў.

Пытаецца матка: „Антоська, дзе тваё лякарства на вочы?“ „А я даў яго выпіць малому Янку, бо яму дужа живот баліць.“

Пытаньне: Ці добра зрабіў Антоська?

Курка.

Быў сабе дзедка, была сабе бабка. Была ў іх курка — Рабка. Нанесла яец — повен карабец. Дзед біў, біў — не разьбіў, бабка біла, біла — не разьбіла. Мышка бегла, хвосцікам матнула ды пабіла ўсе яечкі. Дзедка плача, бабка плача, курачка кудакча, вароты скрыпяць, сабакі брэшуць, людзі гаманяць...

Дзіцячая песня.

Люлі, люлі, люлі,
Прыляцелі куры;
Селі на варотах
У чырвоных ботах;
Сталі сакатаці,
Што дзіцяці даці:
Каня варанога,
Быка палавога,
Цялушку рабушку
Дзіцяці на юшку.

Катон

Нашоу катон у лясон, знашоу катон паясон, а кошапка адняла і дзіцяці аддала. Нашоу катон натаржон, знашоу катон піражон. Ці самаму есьці, ці дзіцяці несці? Я сам трошні укласіў і дзіцяці прынасіў.

Кароткая гутарка.

Неяк пякла маці аладкі, а малы Янка круціцца ўсё каля яе, ды і кажа:

— Чаму ты, мамка, са мною не гаворыш?

— Бачыш-жа, што часу няма, — адказвае маці: ды і што-ж я там буду табе гаварыць?

— Ну, хоць што... от сказала-б: на табе, Яначка, аладачку!

Прыказка: Што каму рупіць, той аб тым і жупіць. Дзіця ня плача, маці не дагадаецца.

Стэфчына казка.

Стэфачка кажа сваёй маме:

— Мама, любіш ты слухаць казкі?

— Люблю, дзетачка.

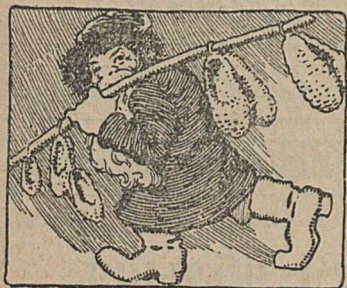
— Можа хочаш, каб я табе сказала казачку.

— Скажы, я вельмі хачу паслухаць.

- А ці спадабаецца яна табе?
- Напэўна спадабаецца.
- Яна вельмі кароценькая.
- Да ты кажы ўжо...
- Добра, буду казаць. Была сабе раз паліваная місачка і стаяла яна на сталі, а я... зачэпіла неяк, дык яна ўзяла й пабілася.

Прыказкі. 1. Ня так шкода, як нявыгода.
2. Што галава, то розум.

Бай.

Ішоў Бай па сьцяне
Ды ў чырвоным жупане;
Нёс семера лапцэй:
І сабе, і жане,
І дзяцёнку па лапцёнку.

Гаспадарны хлапец.

— Паіў ты каня?
— Паіў.— Чаму-ж у яго морда сухая? — А, бо вады не дастаў!

Прыказка. Не гані каня дубцом, а гаі аўсом.

Жыткі колас.

На саламыц тонкай у траве глы-
хой сьпее-даспявае колас сіратой.
Будыць яго сонца, клоніць вецяро-
ныя сірацінка, плача каласок. Пла-
ча, што няма з кім думну разь-
дзяліць, нудную галоўну ціха
прыхіліць: што яго зярняткі
пташкі падзяўбучь, белую са-
самну ветры разьнясуць.

Дзед і яблыня.

Дзед садзіў яблыню. А яму
кажуць: „Нашто табе гэ-
тая яблыні? Доўга ад іх
трэба будзе чакаць яблык,
і ты не зьясі ніводнага“.
Дзед адказаў: „Ня я зьем,
дык другія зьядуць, а мне
дзякуй скажуць“.

Венік.

Бацька колькі разоў казаў сваім сыном, каб яны жылі ў згодзе, але яго ня слухалі. Вось аднаго разу бацька прынёс венік ды й кажа: „Пераламеце!“

Колькі сыны ня тужыліся, але веніка пераламаць ня здолелі. Тады бацька разьвязаў венік і загадаў ламаць па аднаму дубцу. Сыны пераламалі ўсе дубцы.

Бацька й кажа: „Гэтак-жа і з вамі. Калі будзеце жыць у згодзе—ніхто вас ня здужае, будзеце спрачацца—ўсякі пакрыўдзіць“.

Вавёрка.

У лесе на яліне жыла вавёрка. У вавёркі ў хаймунку былі дзеткі. Вавёрка карміла дзетак і спала з імі. Раз прыйшлі ў лес Ганка й Пятрусь. Ганка злавілі вавёрку й прынеслі да дому. Прапалі бяз маткі дзеткі ў лесе. Намёрла й вавёрка ў няволю.

Увесну.

Грэе сонца, сьвеціць сонца,
Блішчаць кветкі і трава.
Ўсюды радасьць, гул бяз конца,
Пяюць жабы: „ква-ква-ква“.

Шэпчуць дрэвы, журчыць рэчка
Квокчуць куры на дварэ.
Скок і скок на луг авечка,
Забляяла: „Мэ-мэ-мэ“.

Дзеткі-птушкі вядуць гулі
На бярозавым суку.
Вясну клча птах-зязюля,
Зычна кліча: „Ку-ку-ку“.

Матылёчак, як вясёлка,
Мігаціць пад гэты шум.
А над краскай гудзіць пчолка,
Бае байкі: „Зум-зум-зум“

Як жывыя, гай, шнуручкі,
Мёдам пахне ўся зямля.
А хлапчына на лужочку
У сьвісьцёлку: „Тра-ля-ля!“

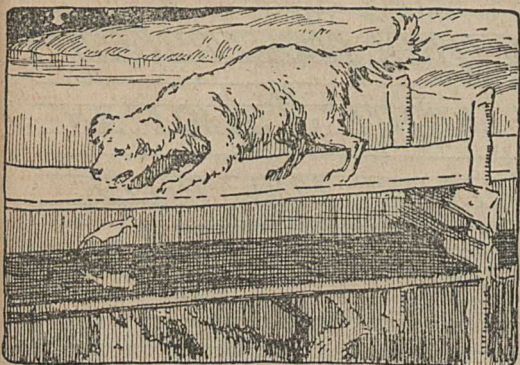
Салавейка.

Весела ў кусьціку сьпяваў салавейка. Але
дзеці злавілі яго і пасадзілі ў клетку. Сала-
вейку было нудна. Ён перастаў сьпяваць і

нічога ня еў. Шкода стала дзеткам салавейкі, і яны яго выпусьцілі на волю. Салавейка сеў на яблыню пад вакном і весела засьпяваў.

Прыказка. Добры чалавек і жывёлу шкадуе.

Зайздросны сабака

Бег Лыска праз рэчку па кладцы, а ў зубох нёс кавалак мяса. Глянуў уніз, аж у вадзе другі такі самы сабака і таксама нясе кавалак мяса. Стала Лыску зайздросна, кі-

нуўся ён у рэчку адбіраць чужое мяса, а сваё з зубоў выпусьціў і згубіў.

Пытаньне: Які гэта быў сабака ў вадзе?

Прыказка. Пазаздросьцішся на чужое, дый сваё страціш.

Добры сабака.

Прышоў на двор старац з торбамі. Пабачыў яго сабака і пачаў голасна брахаць. Старац спалохаўся дый кажа: „Нашто-ж ты брэшаш на мяне? Я-ж ня злодзей. Я ўжо два дні нічога ня еў.“ Сабака кажа: „На тое-ж я й брашу, каб цябе баржджэй убачылі і далі чаго зьесьці.“

Вясна

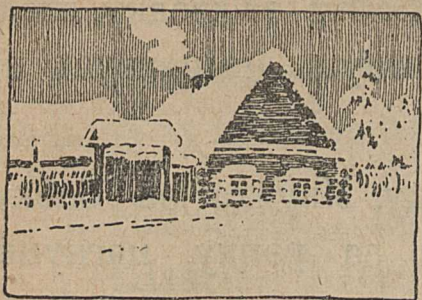
Сонца грэе, прылякае; лёд на рэчыцы
затрашгаў. Цёплы вецер павабае,
хмар дожджлівых нам прыгнаў.
Вось і бусел паказаўся, гусі дзвіня
ляцяць, шпан на дубе расксытваўся,
жураўлі ўжо крылаць. Ёзіма, як
дым, пратала! Зеленае луг, тала.
Як ад болю агучыла наша родная
Зямля!

Разумная варона.

Захацелася вароне піць. Знайшла яна ней-
дзе пад хлевам гладыш з вадою, але вада ў
ім была толькі на самым дне, і варона не
магла яе дастаць. Тады яна надумалася кідаць
у гладыш каменчыкі. Хутка яна гэтулькі камен-
чыкаў накідала, што вада паднялася ў гару, і
вароне можна было напіцца.

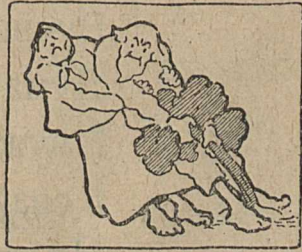
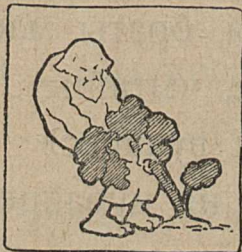
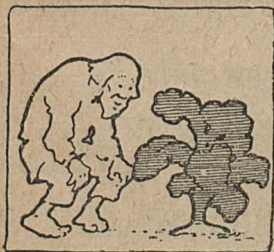
Зіма.

Белым сьнегам замятае
Вецер чорныя паля,
Кажух белы надзявае
Наша родная зямля.

Мяккі сьнег лятае пухам,
І канца яму няма,
І нясе сярдзітым духам,
Дзікім сіверам зіма.

Зачыняйце шчыльна хату,
Каб ня дзьмулі халады;
На вакно пляцеце мату,
Каб ня клаў мароз сьляды.

Даставайце з вышак сані,—
Гайда сьцежкі праціраць,
І па белым акіяне
Ўдоўж і ўпоперак гуляць.

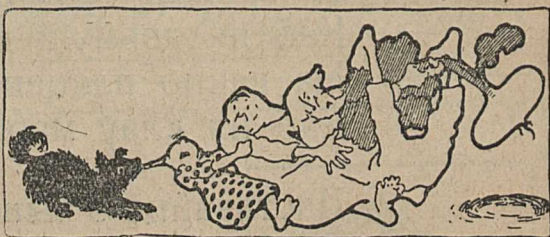
Рэпка (казка).

Пасадзіў дзед рэпку. Вырасла рэпка вялікая-правялікая. Пашоў дзедка рэпку рваць. Цягне-пацягне, выцягнуць ня можа.

Паклікаў дзед бабку. Бабка за дзедку, дзедка за рэпку, цягнуць-пацягнуць, выцягнуць ня могуць.

Паклікала бабка ўнучку. Унучка за бабку, бабка за дзедку, дзедка за рэпку, цягнуць-пацягнуць, выцягнуць ня могуць.

Паклікала ўнучка Жучку. Жучка за ўнучку, унучка за бабку, бабка за дзедку, дзедка за рэпку, цягнуць-пацягнуць—выцягнулі рэпку.

Сваё й чужое.

Вучэцця, браты мае,
Думаіце, чытаіце;
І чужога вучэцця
І свайго ня цураіцеся.
Ня цураіцеся вы слова,
Што маці паяла,
Як малога калыхала,
З малым размаўляла.

Для пісанья.

Перапісаць словы з першага аддзелу і дадаць да іх адпаведныя словы з другога аддзелу.

1. Настаўнік... Вучань... Каваль... Маляр...
Шавец... Касец...

2. шые... вучыцца... малюе... вучыць...
косіць... куде...

Узор: Вучань вучыцца.

1. Сахой... Бараной... Цэпам... Касой...
Сярпом... Граблямі... Плугам... Нажом...
Пілою... Таўкачом...

2. малоцяць... пішуць... грабуць... аруць...
піляць... барануюць... рэжуць... жнуць...
таўкуць... косяць...

Узор: Пяром пішуць.

1. Мы вачамі... Мы носам... Мы вушамі...
Мы зубамі... Мы нагамі... Мы рукамі...

2. нюхаем... жуём... глядзім... слухаем...
працуем... ходзім...

Узор: Мы рукамі працуем.

1. Карова... Авечка... Сьвіньня... Кот...
Сабака... Пчала...

2. дае воўну і мяса... дае малако і мяса...
вартуе дом... дае шарсьціньне, мяса і са-
ла... ловіць мышэй... прыносіць мёд і
воск...

Узор: сабака вартуе дом.

1. З жыта... з малака... з гліны... з палатна...
з мукі... з воску...

2. робяць сыры й масла... робяць сьвечкі...
мелюць муку... робяць гліняную пасуду...
пякуць хлеб... шыюць бялізну...

Узор: З воску робяць сьвечкі.

1. Плугам... Сякерай... Малатком... Ножні-
цамі... Жалезьняком... Лыжкай... Вудай...

2. забіваюць цьвікі... капаюць яму... рэжуць
палатно і стрыгуць авечак... аруць поле...
ловяць рыбу... сякуць дровы... ядуць
крупнік, кашу і другія стравы.

Узор: Плугам аруць поле.

Перапісаць і заместа кропак паставіць адпаведныя словы.

Плугам аруць, а бараною... Сякерай сякуць, а пілою... Ножніцамі стрыгуць, а палкай... Касой косяць, а сярпом... Граблямі грабуць, а цэпам...

Узор: Плугам аруць, а бараною барануюць.

Жыта сыплюць, а ваду... Пшаніцу жнуць, а сена... Ваду п'юць, а хлеб... Капусту садзяць, а мак... Хлеб пякуць, а кашу... Лён труць, а жыта...

Узор: Лён труць, а жыта малоцяць.

а А, б Б, в В, г Г, д Д,

е Е, э Э, ё Ё, ж Ж, з З

И И, э Э, дз ДЗ, и И,

й Й, к К, л Л, м М,

н Н, о О, п П, р Р, с С,

т Т, у У, ү Ü, ф Ф,

х Х, ц Ц, ч Ч, ш Ш, щ Щ,

ь Ъ, ю Ю, я Я.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

Усе беларускія літары ў парадку
БЕЛАРУСКІ АЛЬФАБЭТ

аА бБ вВ гГ дД еЕ эЭ

ёЁ жЖ дж ДЖ зЗ дз ДЗ

іІ йЙ кК лЛ мМ нН оО

пП рР сС тТ уУ ўЎ фФ

хХ цЦ чЧ шШ ыЫ ьЬ

юЮ яЯ

1 — адзін, 2 — два, 3 — тры, 4 — чатыры,
5 — пяць, 6 — шэсьць, 7 — сем, 8 — восем,
9 — дзевяць, 10 — дзесяць, 0 — нуль. Нуль
значыць, што нічога няма.

РАЗРЭЗНАЯ АЗБУКА.

Азбуку гэту наклеіць на картон і разрэзаць на асобныя літары.

а	а	а	б	б
в	в	г	г	д
д	е	е	ё	ё
ж	ж	з	з	й
к	к	л	л	м
м	н	н	о	о

о	п	п	р	р
с	с	т	т	у
у	ф	х	х	ц
ц	ч	ш	ш	ы
ы	ь	э	ю	я
я	і	і	ў	ў

СЬПІС БЕЛАРУСКІХ ПАДРУЧНІКАЎ.

Кнігарні Беларускага Дзяржаўнага Выдавецтва па ўсёй Беларусі маюць на складзе і прадаюць падручнікі.

1. Лёсін Я. Беларуская граматыка.
2. „ „ „ і правапіс.
3. Ненрашэвіч. Роднае Слова ч. I і II.
4. Выпісы з беларускае літаратуры ч. II.
5. Грамына М. Пачатковая географія.
6. Мінельсар. Пачатковая геомэтрыя.
7. Ігнатоўскі Ё. Гісторыя Беларусі.
8. Пічэта Ё. Гісторыя Беларусі ч. I.
9. Круталевіч. Элементарная альгебра ч. I і II.
10. Кашын. Фізыка ч. I.
11. Лунашэвіч і Валасновіч. Мэтодзка арытмэтыкі.
12. Янчун Н. проф. Гарысы па гісторыі беларускай літаратуры.

ДРУКУЮЦЦА

1. Лёсін Я. Сынтакс беларускай мовы.
2. Выпісы з беларускай літаратуры ч. I.
3. Самновіч і Пратасэвіч. „Родныя шляхі“. Літаратурная чытанка для старэйшых класаў сямёхгодкі.
4. Кашын. Фізыка ч. II.
5. Азбукін. Географія Эўропы.
6. Гарэцкі. Гісторыя беларускае літаратуры.

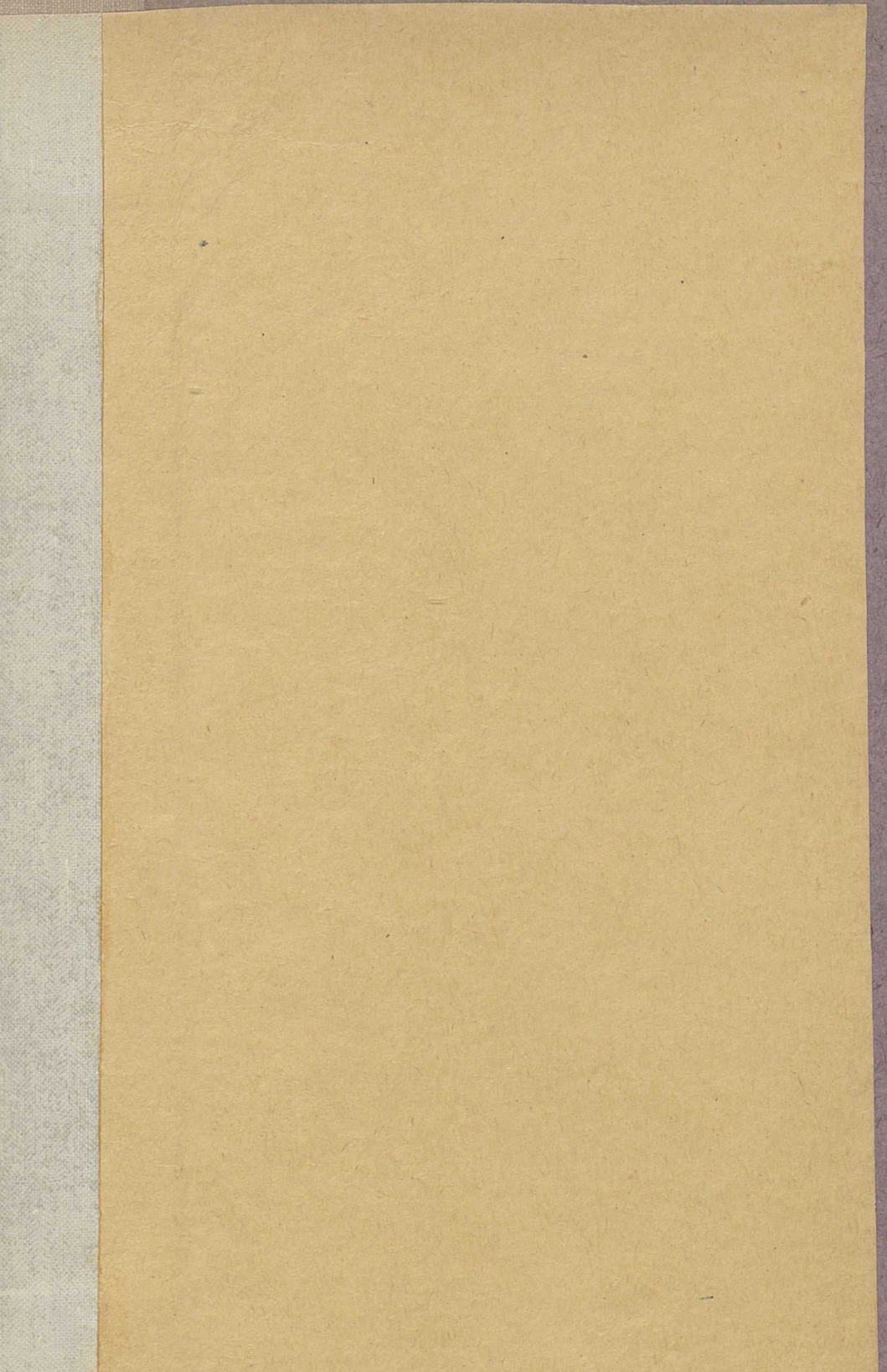
Таксама маюцца іншыя беларускія кніжкі: прыгожыя пісьменства (вершы, проза, сцэнічныя творы і інш.), беларуская навуковая тэрмінолёгія, беларускі слоўнік, популярная сялянская бібліятэчка, сьпеўнікі і шмат іншых.

Кніжкі прадаюцца ва ўсіх акружных кнігарнях Дзяржаўнага Выдавецтва і ў Менску.

Адрэс: Менск, Савецкая бул. № 63.

Бел. адм. арх.
1894 г.

80000003 140072